

Αναφορά της Colour Youth - Κοινότητας LGBTQ Νέων Αθήνας ως προς τα δικαιώματα του ανθρώπου με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου και την έκφραση φύλου για την Οικουμενική Περιοδική Αξιολόγηση των κρατών (UPR)

Εισαγωγή

Η Colour Youth αποτελεί σωματείο ιδρυθέν το 2012 και αποτελεί ενεργό μέλος του Δικτύου Καταγραφών Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας (ΔΚΠΡΒ) και των διεθνών οργανώσεων IGLYO (International Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer Youth and Student Organisation), ILGA – Europe (European region of the International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association) και Transgender Europe.

Υπάρχουσα κατάσταση

Το ελληνικό κράτος έχει σε μεγάλο βαθμό σταθεί αναποτελεσματικό απέναντι στην πρόληψη και αντιμετώπιση των παραβιάσεων των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων. Η οικονομική κρίση συνιστά μεν πραγματικότητα που πλήττει το μεγαλύτερο μέρος της κοινωνίας, παράλληλα όμως λειτουργεί ως δικαιολογία για επίδειξη πρωτοφανούς αδιαφορίας, άσκησης λεκτικής και σωματικής βίας σε ιδιωτικό και δημόσιο επίπεδο.

Η Ελλάδα, σύμφωνα με πρόσφατη κατάταξη των κρατών της Ευρώπης για την προστασία του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου για το έτος 2015, που δημοσίευσε η ILGA - Europe, βρίσκεται στην 21^η θέση μεταξύ 49 ευρωπαϊκών χωρών (www.rainbow-europe.org).

Από το 2014 η οργάνωσή μας υλοποιεί το έργο "Πες Το Σ' Εμάς" (www.pestosemas.com), με σκοπό την καταγραφή περιστατικών βίας και διακρίσεων με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα/έκφραση φύλου και την υποστήριξη των θυμάτων . Παράλληλα, συμμετέχει στο έργο " Υποστηρικτικές, συνοδευτικές και νομικές υπηρεσίες σε θύματα εγκλημάτων μίσους" της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Η οργάνωσή μας, μέσω και των δύο προγραμμάτων έχει καταγράψει περισσότερα από 130 περιστατικά για το 2015. Παράλληλα,

σύμφωνα με τις εκθέσεις του ΔΚΠΡΒ, το 2014 έχουν σημειωθεί 32 περιστατικά βίας ενάντια σε ΛΟΑΤΚΙ άτομα.

Πρόσφατα (Δεκέμβριος 2015), έγιναν κάποια πρώτα βήματα προόδου όσον αφορά τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων. Συγκεκριμένα, μαζί με την επέκταση του Συμφώνου Συμβίωσης και για τα ομόφυλα ζευγάρια -για τη μη θεσμοθέτηση της οποίας η Ελλάδα έχει καταδικαστεί από το ΕΔΔΑ από το 2013-, καταργήθηκε το Άρθρο 347 του Π.Κ. που όριζε διαφορετικά όρια συναίνεσης για τις σεξουαλικές σχέσεις μεταξύ ανδρών -χαρακτηρίζοντας παράλληλα το σεξ μεταξύ ανδρών ως "παρά φύση"-, ενώ στο άρθρο 81Α του Ποινικού Κώδικα προσετέθησαν και τα χαρακτηριστικά του φύλου, προστατεύοντας έτσι τα μεσοφυλικά (intersex) άτομα.

Εξελίξεις σε σχέση με τις συστάσεις

Μόλις τρεις από τις συστάσεις που έγιναν με βάση την προηγούμενη έκθεση (ονομαστικά οι 83.30 της Νορβηγίας, 84.10 της Ισπανίας και 84.11 της Βραζιλίας) έχουν ως θεματική τα ΛΟΑΤΚΙ δικαιώματα. Για αυτό και αποφασίστηκε να προσθέσουμε τμήμα στην έκθεσή μας με προτάσεις που δεν εντάσσονται σε σχολιασμό των συστάσεων αυτών.

Κάποια πρώτα βήματα έχουν όμως γίνει σε σχέση με τις συστάσεις:

83.30 Include sexual orientation and gender identity as grounds for protection in anti-discrimination legislation and policies (Norway)

Σαφή βήματα βελτίωσης έχουν γίνει όσον αφορά τη βία απέναντι στα ΛΟΑΤΚΙ άτομα με την ψήφιση και δημοσίευση του Ν.4285/2014. Για πρώτη φορά, ο αντιρατσιστικός νόμος (που αντικατέστησε αυτόν του 1979) συμπεριλαμβάνει το σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου. Αντίστοιχες κινήσεις έχουν γίνει (μετά και από την ψήφιση του Ν.4356/2015) στον ποινικό κώδικα.

Πολλά ακόμα βήματα θα πρέπει να γίνουν για την σωστότερη κάλυψη των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων ενάντια στις διακρίσεις. Συγκεκριμένα θεωρούμε σημαντικό:

- 1) Να αντικατασταθεί ο όρος γενετήσιος προσανατολισμός στον Ν.3304/2005 με τον όρο σεξουαλικός προσανατολισμός, ώστε να είναι απολύτως ξεκάθαρο περί τίνος πρόκειται
- 2) Να προστεθεί η ταυτότητα, η έκφραση και τα χαρακτηριστικά του φύλου στους Νόμους κατά των διακρίσεων Ν.3304/2005, Ν.3769/2009, Ν.3896/2010

3) Να προστεθούν τα χαρακτηριστικά του φύλου στον Ν.4285/2014

4) Να κυρωθεί από τη Βουλή η Σύμβαση του Συμβούλιου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας

84.10 Incorporate in the legislation the combat against discrimination based on gender identity or expression (Spain)

Παραπέμπουμε στα σχόλιά μας για την σύσταση 83.30

84.11 Consider recognizing same-sex couples (Brazil)

Η οργάνωσή μας αναγνωρίζει πως έχουν γίνει κάποια πρώτα βήματα για την αναγνώριση των ΛΟΑΤΚΙ οικογενειών. Το Σύμφωνο Συμβίωσης είναι ένα πρώτο μικρό θετικό βήμα, ωστόσο είναι απαραίτητη η αναγνώριση για όλα τα ζευγάρια, ανεξαρτήτως φύλου, του δικαιώματος στον πολιτικό γάμο, με πλήρη δικαιώματα.

Τέλος, η οργάνωση μας θεωρεί ιδιαίτερα σημαντικό να μην υπάρχει καμία διάκριση σε θέματα τεκνοθεσίας, υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, αναδοχής και παρένθετης γονεϊκότητας λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου των υποψηφίων θετών γονιών/γονέα, όπως προτείνει και η UNICEF στο 9ο position paper της (Νοέμβριος 2014). Έτσι μόνο θα υπάρξει ουσιαστική αναγνώριση των ομόφυλων ζευγαριών.

Προτάσεις

Με βάση τα παραπάνω, η Colour Youth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας έχει διαμορφώσει μια σειρά προτάσεων και καλών πρακτικών, πέρα από αυτές που αναφέρθηκαν παραπάνω, οι οποίες απευθύνονται τόσο στην εκτελεστική και νομοθετική εξουσία, όσο και στους φορείς και θεσμούς τις οποίες έχει αποστείλει αναλυτικά στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Παρακάτω θα αναφέρουμε επιγραμματικά τρεις σημαντικούς τομείς στους οποίους η ελληνική νομοθεσία έχει πολλαπλές ελλείψεις και αδυναμίες αναφορικά με την προστασία του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου και της έκφρασης φύλου:

1. Θεσμική Αναγνώριση της Ταυτότητας Φύλου

Τον Απρίλη του 2015 το Συμβούλιο της Ευρώπης ενέκρινε το ψήφισμα 2048 που αναφέρεται στην ανάγκη τα κράτη να προβλέπουν την γρήγορη, διαφανή και προσβάσιμη αναγνώριση της ταυτότητας φύλου, βασισμένη στον αυτοπροσδιορισμό, χωρίς περαιτέρω προϋποθέσεις στα χαρακτηριστικά ενός ατόμου. Μιλά για την ανάγκη ακύρωσης των προϋποθέσεων ιατρικής φύσεως, στέρωσης, ψυχιατρικών διαγνώσεων ή διαζυγίου.

Σύμφωνα με το Άρθρο 14 του ν.344/1976 -όπως αυτό έχει τροποποιηθεί με μεταγενέστερους νόμους-, το φύλο στην ληξιαρχική πράξη ενός ατόμου μπορεί να διορθωθεί μετά από δικαστική απόφαση που να πιστοποιεί την "αλλαγή φύλου", χωρίς να αναφέρεται όμως το τι την συνιστά. Τα τρανς άτομα σήμερα, για να καταφέρουν να πάρουν πιστοποιητικό "Αλλαγής Φύλου" από δικαστήριο, βασίζονται σε δεδουλευμένο¹ που θέτει σαν προϋπόθεση για την αλλαγή του αναφερόμενου στα έγγραφα φύλου την ορμονοληψία και την εγχείριση στα αναπαραγωγικά όργανα, επιφέροντας στέρωση.

Προτείνουμε την υιοθέτηση ενός σύγχρονου μοντέλου, όπως αυτού της Μάλτας (Απρίλιος 2015) που ορίζει πως αρκούν μια απλή αίτηση και μία περίοδος 15 ημερών, ώστε το κράτος να αλλάξει το πιστοποιητικό γέννησης του ατόμου, ενώ δίνει τη δυνατότητα σε γονείς να μη συμπληρώνουν το φύλο στο πιστοποιητικό γέννησης, μέχρι το παιδί να είναι σε θέση να επιλέξει. Σε αυτό συνηγορεί και η έκθεση της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου "Διεμφυλικά άτομα και Νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου" (Σεπτέμβριος 2015).

Επιπλέον, θα θέλαμε να σημειωθεί πως η απαγόρευση της θεσμικής αναγνώρισης της ταυτότητας φύλου σε άτομα που βρίσκονται κάτω από συγκεκριμένο όριο ηλικίας δεν είναι συμβατή με τους διεθνείς κανόνες καλής πρακτικής για τα δικαιώματα του παιδιού. Η θεσμική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου θα πρέπει να είναι διαθέσιμη, χωρίς ιατρικές, ψυχιατρικές ή άλλες προϋποθέσεις, σε παιδιά και εφήβους. Σε αυτό συνηγορεί και η Διεθνής Αμνηστία με την έκθεσή της "The state decides who I am - lack of recognition for transgender people" (2014)

1. Διόρθωση ληξιαρχικής πράξης λόγω αλλαγής φύλου, απόφαση 6843/2007 ΜΠΡ ΑΘ Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος, Πρ.Δράμας 68/72 ΝοΒ, 20 1084 Εκουσίας, ΝοΒ29 612 βλ. αλλοδαπή Νομολογία Απόφαση Συνταγματικού Δικαστηρίου Δυτ. Γερμανίας, απόφ. 647/1988 ΜΠΡ ΠΕΙΡ, απόφ. 175/2006 ΜΠΡ Ρεθύμνου, απόφ. 430/2003 ΜΠΡ ΠΑΤΡ

2. Σχολικός Εκφοβισμός με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου και την έκφραση φύλου

Στην Ελλάδα, τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα διαχρονικά αντιμετωπίζουν προβλήματα στο ενδοσχολικό περιβάλλον λόγω της ελλιπούς ενημέρωσης αλλά και της απουσίας κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου. Η κατάσταση δυσχεραίνεται από την ισχυρή σύνδεση της εκπαίδευσης με την ελληνορθόδοξη εκκλησία, εκπρόσωποι της οποίας κατά καιρούς υπερασπίζονται ομοφοβικές θέσεις και επιδίδονται σε ρητορική μίσους.

Η IGLYO στην έκθεσή της “Minimum standards to combat homophobic and transphobic bullying” (2014) (<http://www.iglyo.com/wp-content/uploads/2015/09/Minimum-Standards.pdf>) αναφέρει τις παρακάτω προτάσεις για την καταπολέμηση του σχολικού εκφοβισμού:

- Δημιουργία πολιτικής και στρατηγικής για την αντιμετώπιση του φαινομένου από τα ίδια τα εκπαιδευτικά ιδρύματα
- Δημιουργία δομών υποστήριξης θυμάτων σχολικού εκφοβισμού
- Καταγραφή και επιστημονική/στατιστική ανάλυση του φαινομένου
- Δημιουργία πολιτικής και στρατηγικής για την αντιμετώπιση του φαινομένου από την κεντρική εξουσία σε επίπεδο περιοχής και ύστερα σε επίπεδο επικράτειας

Για την καταπολέμηση της ενδοσχολικής βίας έχει δημιουργηθεί το «Παρατηρητήριο Πρόληψης για τη Σχολική Βία και τον Εκφοβισμό», το οποίο όμως δεν έχει δώσει ιδιαίτερη βάση σε περιπτώσεις βίας που οφείλονται στο σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου. Διεκδικούμε, λοιπόν να δοθεί έμφαση στα ΛΟΑΤΚΙ ζητήματα από τον οργανισμό αυτό, με την καθοδήγηση της Colour Youth ή άλλων ΛΟΑΤΚΙ ΜΚΟ που ασχολούνται με την εκπαίδευση.

3. Ασφαλιστική Κάλυψη των Διαδικασιών Επαναπροσδιορισμού Φύλου

Η διαδικασία στην οποία προβαίνουν πολλά τρανς άτομα επιθυμώντας να εναρμονίσουν το κοινωνικό τους φύλο με τον τρόπο που προσλαμβάνονται από την κοινωνία, είναι ιδιαίτερα δαπανηρή. Η οργάνωσή μας, λοιπόν, προτείνει την ασφαλιστική κάλυψη του ατόμου για όλες τις παρεμβάσεις που θεωρούνται θεμιτές από το ίδιο, (συμπεριλαμβανομένων των χειρουργικών επεμβάσεων) όπως επιτάσσει και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (*van*

Kuck v. Germany - Application no. 35968/97 παράγραφοι 47, 73 και 82 και L. v. Lithuania - Application no. 27527/03 παράγραφοι 59 και 74). Η μη εύκολη (λόγω κόστους) πρόσβαση στις επιθυμητές από το άτομο διαδικασίες επαναπροσδιορισμού φύλου είναι πάρα πολλές φορές βάση για τρανσφοβική βία.

Προτείνουμε, τέλος, τη διεύρυνση της ασφαλιστικής κάλυψης και για τα ανασφάλιστα τρανς άτομα, δεδομένων των διακρίσεων που αυτά υφίστανται στον τομέα της εργασίας.

Επίλογος

Η Colour Youth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας έχει παραθέσει στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αλλά και σε άλλα συναρμόδια Υπουργεία τις παραπάνω προτάσεις, ώστε η κατάσταση των δικαιωμάτων του ανθρώπου με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου και την έκφραση φύλου στην Ελλάδα να βελτιωθεί αισθητά.

Η οργάνωσή μας παραμένει στη διάθεση κάθε οργανισμού και φορέα για περαιτέρω συζήτηση και συνεργασία για την καλύτερευση των συνθηκών διαβίωσης των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων και ιδιαίτερα των νέων.